A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2014. január 16.*

„Előzetes döntéshozatal iránti kérelem — Joghatóság polgári és kereskedelmi ügyekben — 44/2001/EK rendelet — A hibás termékekért való felelősség — Valamely tagállamban gyártott és más tagállamban eladott termék — A »hely, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet« fogalmának értelmezése — A kár bekövetkezésének helye”

A C-45/13. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (Ausztria) a Bírósághoz 2013. január 28-án érkezett, 2012. november 28-i határozatával terjesztett elő az előtte

Andreas Kainz

és

a **Pantherwerke AG**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, M. Safjan (előadó) és J. Malenovský bírák,

főtanácsnok: N. Jääskinen,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– A. Kainz képviseletében K. Kozák Rechtsanwalt,

– az osztrák kormány képviseletében A. Posch, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében S. Brighouse, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Lee barrister,

* Az eljárás nyelve: német.

– az Európai Bizottság képviseletében W. Bogensberger és A.-M. Rouchaud-Joët, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o., HL 2011. L 124., 47. o.) 5. cikke 3. pontjának értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az A. Kainz, salzburgi (Ausztria) lakos, és a németországi székhelyű Pantherwerke AG között, termékfelelősségen alapuló kártérítés és kamatok megfizetése iránti kereset tárgyában indult jogvitában terjesztették elő, amely keresetet A. Kainz azt követően nyújtotta be, hogy Németországban balesetet szenvedett az e tagállamban a Pantherwerke AG által gyártott, de egy kiskereskedőtől Ausztriában vásárolt kerékpárral.

Jogi háttér

A 44/2001 rendelet

3 A 44/2001 rendelet (2), (11), (12) és (15) preambulumbekezdése kimondja:

„(2) A joghatóságra és a határozatok elismerésére vonatkozó nemzeti jogszabályok között fennálló egyes különbségek akadályozzák a belső piac megfelelő működését. A polgári és kereskedelmi ügyekben az e rendelet hatálya alá tartozó tagállamok határozatainak gyors és egyszerű elismerése és végrehajtása céljából elengedhetetlenül szükségesek a joghatósági összeütközésre vonatkozó szabályok egységesítésére és az alaki követelmények egyszerűsítésére irányuló rendelkezések.

[…]

(11) A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg, és a joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg. A jogi személyek székhelyét a közös szabályok átláthatóságának fokozása, és a joghatósági okok összeütközése elkerülése végett önállóan kell meghatározni.

(12) Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében.

[…]

(15) A harmonikus jogalkalmazás érdekében a párhuzamos eljárások lehetőségét el kell kerülni, és biztosítani kell, hogy ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatot két tagállamban. […]”

4 E rendeletnek a II. fejezetben található 2–31. cikke a joghatóság szabályait rögzíti.

5 Az e fejezet „Általános rendelkezések” című 1. szakaszában található a 2. cikk, amelynek (1) bekezdése előírja:

„E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

6 Az említett rendelet ugyanezen szakaszában található 3. cikke ekképp rendelkezik:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bíróságai előtt kizárólag e fejezet 2–7. szakaszában megállapított rendelkezések alapján perelhető.”

7 Ugyanezen rendelet II. fejezetének „Különös joghatóság” című 2. szakaszában található az 5. cikk 3. pontja. Ez a következőképpen szól:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban perelhető:

[…]

3) jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet.”

A 864/2007/EK rendelet

8 A szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (Róma II.) (HL L 199., 40. o.) (7) preambulumbekezdése értelmében:

„E rendelet tárgyi hatályának és rendelkezéseinek összhangban kell lenniük a [44/2001] rendelettel és a szerződéses kötelmi viszonyokra alkalmazandó joggal foglalkozó jogi eszközökkel.”

9 E rendelet „Termékfelelősség” című 5. cikke ekképp rendelkezik:

„(1) A 4. cikk (2) bekezdésének sérelme nélkül, a termék által okozott kárból eredő szerződésen kívüli kötelmi viszonyra alkalmazandó jog a következő:

a) azon ország joga, amelyben a kárt elszenvedő személy a kár bekövetkezésekor szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, amennyiben a terméket abban az országban forgalomba hozták; vagy, ennek hiányában,

b) azon ország joga, amelyben a terméket beszerezték, amennyiben a terméket abban az országban forgalomba hozták; vagy, ennek hiányában,

c) azon ország joga, amelyben a kár bekövetkezett, amennyiben a terméket abban az országban forgalomba hozták.

Abban az esetben azonban, ha a felelősnek tekintett személy nem láthatta előre ésszerűen a terméknek vagy az azzal azonos típusú terméknek az a), b) vagy c) pont alapján alkalmazandó jog szerinti országban való forgalomba hozatalát, az alkalmazandó jog e személy szokásos tartózkodási helye szerinti ország joga.

(2) Amennyiben az eset valamennyi körülménye alapján egyértelmű, hogy a jogellenes károkozás nyilvánvalóan szorosabban kapcsolódik egy, az (1) bekezdésben említettektől eltérő országhoz, akkor e másik ország jogát kell alkalmazni. Egy másik országgal fennálló nyilvánvalóan szorosabb kapcsolat alapulhat különösen a felek között már fennálló olyan jogviszonyon, így például szerződésen, amely szorosan kapcsolódik a szóban forgó jogellenes károkozáshoz."

A 85/374/EGK irányelv

10 Az 1998. május 10-i 1999/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 141., 20. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 36. o.) módosított, a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló, 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelv (HL L 210., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 257. o.) 11. cikke előírja:

„A tagállamok jogszabályaikban előírják, hogy a károsultnak az ezen irányelvből eredő igénye attól az időponttól számított 10 év elteltével, amelyen a gyártó a kárt okozó terméket forgalomba hozta, elévül, kivéve, ha a károsult időközben bírósági eljárást indított a gyártó ellen."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11 A Pantherwerke AG németországi székhelyű vállalkozás, amely kerékpárokat gyárt és forgalmaz. A Salzburgban lakóhellyel rendelkező A. Kainz 2007. november 3-án a Pantherwerke AG által gyártott kerékpárt vásárolt az ausztriai székhelyű Funbike GmbH társaságtól. 2009. július 3-án A. Kainz Németországban felbukott e kerékpárral, aminek következtében sérülést szenvedett.

12 A Landesgericht Salzburg (salzburgi tartományi bíróság) előtt A. Kainz a Pantherwerke AG-tól termékfelelősség jogcímén 21 200 euró és a kamatok, valamint a költségek megfizetését, továbbá a balesetből eredő jövőbeli károkért a társaság által viselendő felelősség megállapítását kérte. A. Kainz szerint a kerékpárral történt bukás arra vezethető vissza, hogy a villavégek leváltak a kerékpár villájáról. A Pantherwerke AG a termék gyártójaként felelősséggel tartozik e gyártási hibáért.

13 A. Kainz az eljáró bíróság joghatóságának igazolása céljából a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontjára hivatkozik. Az elkövetés helye, tehát a kárt okozó esemény bekövetkeztének helye Ausztriában van, mert a kerékpárt ott hozták forgalomba, abban az értelemben, hogy a terméket kereskedelmi forgalmazás formájában a végső fogyasztó rendelkezésére bocsátották.

14 A Pantherwerke AG vitatja az osztrák bíróságok joghatóságát. A kárt okozó esemény bekövetkeztének helye szerinte Németországban van. Egyrészt a gyártási folyamat Németországban zajlik, másrészt a termék az e társaság székhelyéről történt elszállításával e tagállamban került forgalomba.

15 Azok a bíróságok, amelyekhez A. Kainz keresete alapján eljártak, mind első, mind pedig másodfokon joghatóságuk hiányát állapították meg.

16 A kérdést előterjesztő bíróság, amelyhez felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, úgy ítéli meg, hogy szükséges a károkozó esemény bekövetkezte helye fogalmának tisztázása a hibás termékekért való felelősség vonatkozásában.

17 E körülmények között az Oberster Gerichtshof felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [44/2001/EK rendelet] 5. cikkének 3. pontjában szereplő »[az] a hely, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet« szövegrészt a termékfelelősség esetében, hogy:

a) a kárt okozó esemény bekövetkeztének helye (»Handlungsort«) a gyártó székhelye;

b) a kárt okozó esemény bekövetkeztének helye (»Handlungsort«) a termék forgalomba hozatalának helye;

c) a kárt okozó esemény bekövetkeztének helye (»Handlungsort«) a termék fogyasztó általi megvásárlásának helye?

2) Az 1. kérdés b) pontjára adandó igenlő válasz esetén:

a) A terméket akkor hozzák-e forgalomba, amikor kikerül a gyártó által végzett gyártási folyamatból, és forgalmazási folyamatba kerül, amelynek során a vásárlóközönség számára felhasználás vagy fogyasztás céljára kínálják?

b) A terméket akkor hozzák-e forgalomba, amikor szervezetten a végső fogyasztók részére árusítják?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

18 Kérdéseivel, amelyeket célszerű együtt vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy valamely gyártó hibás termékért való termékfelelősségére vonatkozó jogvita esetén hogyan kell értelmezni a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját annak érdekében, hogy meg lehessen határozni a kárt okozó esemény bekövetkeztének helyét.

19 E kérdés megválaszolásához először is emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 44/2001 rendelet rendelkezéseit önálló módon, e rendelet rendszerére és célkitűzéseire figyelemmel kell értelmezni (lásd többek között a C-189/08. sz. Zuid-Chemie-ügyben 2009. július 16-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-6917. o.] 17. pontját, valamint a C-170/12. sz. Pinckney-ügyben 2013. október 3-án hozott ítélet 23. pontját).

20 Ezt követően meg kell állapítani, hogy jóllehet a 864/2007 rendelet (7) preambulumbekezdéséből az következik, hogy az uniós jogalkotó arra törekedett, hogy biztosítsa egyfelől a 44/2001 rendelet, másfelől pedig a 864/2007 rendelet tárgyi hatálya és rendelkezései közötti koherenciát, ebből azonban nem következik, hogy a 44/2007 rendelet rendelkezéseit ezért a 864/2007 rendelet rendelkezéseinek fényében kell értelmezni. Az elérni kívánt koherencia semmiképp nem vezethet a 44/2001 rendelet rendelkezéseinek az e rendelet rendszerétől és célkitűzéseitől idegen értelmezéséhez.

21 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a közös hatáskörök biztosításának a 44/2001 rendelet II. címében szabályozott rendszere azon a 2. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott általános szabályon alapul, amelynek értelmében a valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személyek – a felek állampolgárságára való tekintet nélkül – perelhetők ezen állam bíróságai előtt. A 44/2001 rendelet II. fejezete 2. szakaszának rendelkezései kizárólag ezen általános szabálytól való eltérésképpen írnak elő bizonyos különös joghatóságokra vonatkozó szabályokat, amelyek között e rendelet 5. cikkének 3. pontja is szerepel (a C-147/12. sz. ÖFAB-ügyben 2013. július 18-án hozott ítélet 30. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

22 Ezeket a különös joghatósági szabályokat megszorítóan kell értelmezni, mivel azok nem teszik lehetővé az említett rendeletben kifejezetten előírt eseteken túlterjeszkedő értelmezést (a fent hivatkozott ÖFAB-ügyben hozott ítélet 31. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

23 Mindazonáltal, az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében, abban az esetben, ha az a hely, ahol a jogellenes károkozásért vagy jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményért való felelősség kiváltására alkalmas cselekmény bekövetkezik, valamint az a hely, ahol ez a cselekmény kárt okozott, nem azonos, a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontjában szereplő „káresemény bekövetkezésének helye" kifejezést úgy kell értelmezni, mint amely magában foglalja egyrészt azt a helyet, ahol a kár, másrészt azt a helyet, ahol a kárt okozó esemény bekövetkezett, ily módon a felperes választásától függően az alperes perelhető mind az egyik, mind a másik hely szerinti bíróság előtt (lásd többek között a fent hivatkozott Zuid-Chemie-ügyben hozott ítélet 23. pontját, valamint a fent hivatkozott Pinckney-ügyben hozott ítélet 26. pontját).

24 Mivel e kapcsolódási pontok egyike kiválasztásának lehetővé kell tennie azon bíróság joghatóságának megállapítását, amely objektív szempontból a legalkalmasabb helyzetben van annak megítélésére, hogy a perelt személy felelősségének megállapításához szükséges feltételek teljesülnek-e, csak azon bírósághoz lehet érvényesen fordulni, amelynek az illetékességi területéhez tartozik a releváns kapcsolódási pont (lásd a fent hivatkozott Pinckney-ügyben hozott ítélet 28. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

25 Az alapügyben az általa folytatott eljárás keretében nem vitatott, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kizárólag a kárt okozó esemény bekövetkezésének helye meghatározása vonatkozásában teszi fel a kérdést.

26 A Bíróság e tekintetben már megállapította, hogy ez a hely a hibás termékért való felelősség esetén az a hely, ahol a kárt okozó esemény bekövetkezett (a fent hivatkozott Zuid-Chemie-ügyben hozott ítélet 27. pontja). Főszabály szerint e körülmény ott következik be, ahol a szóban forgó terméket gyártották.

27 Mivel az azon helyhez való közelség, ahol a kárt okozó esemény bekövetkezett, elsősorban a szóban forgó hiba megállapítására irányuló bizonyítékok ott történő összegyűjtésének lehetősége okán, megkönnyíti a hatékony eljárásszervezést és következésképpen az igazságszolgáltatás megfelelő működését, a joghatóságnak az azon terület tekintetében illetékes bíróság számára történő biztosítása, ahol e hely található, megfelel a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontjában foglalt különös joghatóság előírása indokának, nevezetesen a jogvita és a kárt okozó esemény bekövetkezésének helye szerinti bíróság közötti különösen szoros kapcsolat meglétének (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Zuid-Chemie-ügyben hozott ítélet 24. pontját, valamint a fent hivatkozott Pinckney-ügyben hozott ítélet 27. pontját).

28 A joghatóságnak a szóban forgó termék gyártási helye szerinti bíróság számára történő biztosítása ráadásul megfelel a joghatósági szabályok nagymértékű kiszámíthatósága követelményének, mivel mind az alperes gyártó, mind pedig a felperes károsult ésszerűen előre láthatják, hogy e bíróság lesz a legmegfelelőbb arra, hogy egy olyan ügyben határozzon, amelyben elsősorban a szóban forgó termék hibáját vitatják.

29 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a valamely gyártó felelősségének a termékfelelősség tekintetében történő vitatása esetén a kárt okozó esemény bekövetkeztének helye a szóban forgó termék gyártásának helye.

30 Végül az A. Kainz által hivatkozott azon érvet illetően, miszerint a jogellenes károkozásra, a jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekményre vonatkozó különös joghatóság értelmezésének – a gondos igazságszolgáltatási igazgatáshoz fűződő érdeken túl – figyelembe kell vennie a károsult azon érdekét is, hogy keresetét a lakóhelye szerinti tagállam bíróságához nyújthassa be, meg kell állapítani, hogy ezen érv nem fogadható el.

31 A Bíróság nemcsak azt mondta már ki, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontja nem pontosan a gyengébb félnek kíván fokozott védelmet biztosítani (lásd ebben az értelemben a C-133/11. sz., Folien Fischer és Fofitec ügyben 2012. október 25-én hozott ítélet 46. pontját), hanem azt is meg kell jegyezni, hogy az A. Kainz által felvázolt azon értelmezés, miszerint a kárt okozó esemény bekövetkeztének helye az a hely, ahová a szóban forgó terméket a végső fogyasztó vagy a viszonteladó részére szállították, sem biztosítaná azt, hogy az említett fogyasztó minden esetben a lakóhelye szerinti bíróságokhoz fordulhasson, mivel e hely egyébként egy másik országban is lehet.

32 Mindenesetre az, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikke 3. pontjának értelmezésére szolgáló objektív kritériumok alkalmazásával esetlegesen nem állapítható meg a felperes lakóhelye szerinti tagállam valamely bíróságának joghatósága, megfelel az alperes lakóhelye szerinti bíróságok joghatóságára vonatkozó, a jelen ítélet 21. pontjában hivatkozott általános szabálynak.

33 A fentiekre figyelemmel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a valamely gyártó hibás termékért való termékfelelősségére vonatkozó jogvita esetén a kárt okozó esemény bekövetkeztének helye a szóban forgó termék gyártásának helye.

A költségekről

34 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 5. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a valamely gyártó hibás termékért való termékfelelősségére vonatkozó jogvita esetén a kárt okozó esemény bekövetkeztének helye a szóban forgó termék gyártásának helye.

Aláírások